

Reykjavík, 13. mars 2024

VEL24030026

TILLAGA

Viðtakandi: Velferðarráð

Sendandi: Rannveig Einarsdóttir, sviðsstjóri velferðarsviðs

Efni tillögu: Tímabundin framlenging þjónustusamnings við félags- og vinnumarkaðsráðuneytið um samræmda móttöku flóttafólks

Lagt er til að heimild verði veitt til að framlengja um hálf á, eða til 30. júní nk. meðfylgjandi þjónustusamning við félags- og vinnumarkaðsráðuneytið um samræmda móttöku flóttafólks, sem kveður á um að Reykjavíkurborg taki á móti allt að 1500 flóttamönnum á samningstímanum. Nokkrar breytingar hafa verið gerðar á hinum framlengda samningi aðilum til hagsbóta. Þá er jafnframt skilyrt heimild til frekari framlengingar í 6 mánuði, eða til 31. desember 2024, hluti af hinum nýja samningi. Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið greiðir allan kostnað vegna samningsins í samræmi við kostnaðarlíkan sem honum fylgir.

Greinargerð:

Þann 10. nóvember 2022 samþykkti borgarráð að Reykjavíkurborg undirritaði þjónustusamning við félags- og vinnumarkaðsráðuneytið um samræmda móttöku flóttafólks. (Sjá meðfylgjandi tillögu og minnisblað dags. 8. nóvember 2022). Samningurinn gildi til 31. desember 2023. Í október sl. sendi félags- og vinnumarkaðsráðherra bréf til þeirra sveitarfélaga sem taka þátt í samræmdri móttöku flóttafólks og fór þess á leit að gildandi samningur yrði framlengdur tímabundið á meðan unnið væri að stefnumótun um samræmda móttöku flóttafólks, en sú stefnumótun er yfirstandandi. Sveitarfélögin hafa verið óánægð með gildandi samning, einkum þá flóknu umsýslu sem honum fylgir. Sveitarfélögin tóku flest vel í að framlengja samninginn tímabundið einkum ef sniðnir yrðu af nokkrir vankantar samningsins. Við tóku samningaviðræður sem gengu út á að sniða af helstu vankantana. Samband Íslenskra sveitarfélaga leiddi samningaviðræðurnar að beiðni þeirra sveitarfélaga sem taka þátt í samræmdri móttöku flóttafólks, sem eru nú orðin 14 talsins; Reykjavík, Hafnarfjörður, Reykjanesbær, Akureyri, Árborg, Borgarbyggð, Kópavogur, Ísafjörður Garðabær, Akranes, Vestmannaeyjar, Mosfellsbær, Múlaþing og Hornafjörður.

Mikilvægustu samningsmarkmið Reykjavíkurborgar sem og annarra sveitarfélaga fyrir nýjum samningi eru 1) að einfalda stjórnýslu samningsins og færa nær því fyrirkomulagi sem gildir um samning um þjónustu við umsækjendur um alþjóðlega vernd, 2) að kveða á um greiðslur vegna skólagöngu flóttabarna í samningnum, 3) að losa húsnæðisþáttinn undan ábyrgð sveitarfélaga og 4) að taka sérstakt tillit til kostnaðar vegna þjónustu við flóttafólk með miklar þjónustufarir, s.s. fatlanir.

Reykjavík

Hvað fyrsta atriðið varðar hefur verið ljóst lengi að fyrirkomulag það er varðar greiðslur ríkisins til sveitarfélaga sem taka þátt í samræmdri móttöku er mjög flókið og setur mikla vinnu á herðar sveitarfélags við að útbúa ítarlegar stuðningsáætlanir til handa hverjum og einum flóttamanni, óháð þjónustubörf, sem og á herðar ríkisins við að yfirfara stuðningsáætlanir til að sannreyna að þjónusta hafi verið veitt af hálfu sveitarfélags. Sveitarfélögin hafa því óskað eftir að þessu fyrirkomulagi verið breytt og tekið upp sambærilegt fyrirkomulag og gildir um greiðslur á grundvelli samningsins um þjónustu við umsækjendur um alþjóðlega vernd.

Hvað annað atriðið varðar þá hafa greiðslur vegna leik- og grunnskólabarna ekki verið hluti af samningnum um samræmda móttöku flóttafólks, ólíkt því sem gildir um samninginn um umsækjendur um alþjóðlega vernd. Ástæða þessa er að þegar samningssníðmát um samninginn um samræmda móttöku var mótað í starfshópi ríkis og sveitarfélaga, lá niðurbrot kostnaðar vegna skólagöngu flóttabarna ekki fyrir með jafn skýrum hætti og kostnaður vegna þjónustu við fjölskyldurnar á velferðarsviði borgarinnar auk þess sem sá kostnaður heyrði undir annað ráðuneyti, þ.e. mennta- og barnamálaráðuneyti. Einnig var því haldið fram að kostnaður vegna skólagöngu barna væri grunnþjónusta sveitarfélags við íbúa sína og því ekki um að ræða viðbótarþjónustu sem greiða ætti undir samræmdri móttöku. Því var ákveðið að skilja kostnað vegna skólagöngu barna frá samningnum. Sú ákvörðun hefur ekki reynst vel og hafa sveitarfélögin verið afar ósátt við það fyrirkomulag enda er skólaganga barna órjúfanleg heild í samræmdri móttöku flóttafólks auk þess sem einungis lítill hluti af þeim aukna kostnaði sem sveitarfélög bera fæst greiddur af ríkinu.

Hvað þriðja atriðið varðar þá bera sveitarfélögin samkvæmt gildandi samningi einungis ábyrgð á að útvega flóttafólki húsnæði eins og kostur er en sú byrði er þung.. Eins og er, er um sameiginlega ábyrgð ríkis og sveitarfélaga að ræða á að útvega flóttafólki húsnæði en áfram verður unnið að því að ríkið stígi ákveðnar inn í það verkefni.

Loks er vert að minnast á að mikill kostnaður hefur fylgt flóttafólki, börnum og fullorðnum sem hafa glímt við flóknar fatlanir. Kostnaðarlíkani samningsins er ætlað að jafna út kostnað vegna þeirra sem þurfa mikla þjónustu og þeirra sem þurfa litla þjónustu, hins vegar hefur framkvæmdin leitt í ljós að svo er ekki í reynd. Í einstaka tilvikum hefur Reykjavíkurborg samið sérstaklega við ríkið vegna kostnaðar vegna fatlaðra barna er þurfa veru í sérskóla en hér þarf heildarlausn. Lögð hefur verið áhersla á að fjölbreyttur hópur flóttafólks fari í samræmda móttöku, bæði með litlar og miklar þjónustufarir og æskilegast er að það endurspeglis í mati á kostnaði.

Ljóst er að lengri tíma en þann sem samningsaðilar höfðu aflögu í þetta sinn þarf til að útfæra ofangreind samningsmarkmið og verða þau því tekin upp í næstu samningalotu. Nokkuð hefur þó þokast í rétta átt.

Breyttur samningur

Nú liggur fyrir samningur þar sem búið er að koma til móts við sveitarfélögin að einhverju leyti og eru helstu breytingar á samningnum þær að:

- Samningurinn hefur verið einfaldaður nokkuð, s.s. að kröfulýsing er fylgdi samningnum hefur verið einfölduð og felld inn í samninginn

- Einfaldari útgáfa af kostnaðarlíkani hefur verið felld inn í samninginn en kostnaðarlíkanið er þó eins í meginráttum og fylgir jafnframt samningnum (2. gr.)
- Ákvæði um fjölda notenda hefur verið einfaldað og nú einungis getið um hámarksfjölda í samræmdri móttöku en hvorki lágmarksfjölda né hámarksfjölda á hverju ári samningsins (3.gr.)
- Ábyrgð og hlutverk hvers samningsaðila eru skýrð betur í samningnum (4.-6.gr.)
- Inntak þjónustunnar er skýrt í samningnum en ekki í fylgiskjali (7.gr.)
- Skýrar er kveðið á um vinnslu persónuupplýsinga samkvæmt samningnum (11. gr.)
- Nýju ákvæði bætt við samninginn þess efnis að setja skuli á laggirnar starfshóp með það að markmiði að endurskoða samninginn um samræmda móttöku flóttafólks og koma með tillögu að nýjum samningi til framtíðar (10. gr.)

Samningurinn gildir til sex mánaða, eða frá 1. janúar 2024 til 30. júní 2024, en hægt er að framlengja hann um sex mánuði að því gefnu að starfshópur sá er getið erum í 10. gr. hafi verið stofnaður.

Sveitarfélögin telja að ekki verði lengra komist í átt að úrbótum í þessari samningslotu og eru því flest tilbúin til að undirrita samninginn.

Framkvæmd samningsins um samræmda móttöku flóttafólks

Frá því að velferðarsvið gerði samning við félagsmálaráðuneytið um samræmda móttöku flóttafólks, fyrst með tilraunarverkefni 2020, hefur framkvæmdin verið að slípast. Margar áskoranir hafa fylgt verkefninu en unnið er jafnt og þétt að því að takast á við þær og betrubæta þjónustuna.

Alþjóðateymi velferðarsviðs Reykjavíkurborgar var stofnað um áramótin 2021/2022 í samræmi við velferðarstefnu borgarinnar þar sem lögð er áhersla á að efla þjónustu við fólk af erlendum uppruna. Á síðasta ári voru gerðar skipulagsbreytingar á Alþjóðateyminu, sem miðuðu að því að útvíkka starfsemi þess inn á allar miðstöðvar borgarinnar og eru nú sérstakir ráðgjafar á hverri miðstöð sem sinna hópnum. Þá færðist kjarnastarfsemi teymisins jafnframt frá Suðurmiðstöð Reykjavíkurborgar á Vesturmiðstöð. Meginverkefni Alþjóðateymis eru samræmd móttaka flóttafólks og þjónusta við umsækjendur um alþjóðlega vernd.

Frá árinu 2013 hafa 5.170 flóttamenn verið í þjónustu velferðarsviðs. Segja má að sprenging hafi orðið árið 2022 þegar fjöldi flóttamanna fór úr 380 í 2.184. Nokkuð dró úr fjölda flóttafólks í þjónustu velferðarsviðs á síðasta ári eða alls 1.302 en þó eru það um fjórfalt fleiri en fengu að jafnaði þjónustu á árunum 2019-2021. Þann 10. mars sl. voru 2.779 flóttamenn með þjónustu á velferðarsviði og af þeim eru 1.365 í samræmdri móttöku flóttafólks.

Endurgreiðsla frá ríkinu vegna samræmdrar móttöku flóttafólks nam tæplega 265 m.kr. árið 2023 en lokauppgjör vegna síðasta ársfjórðungs þess árs á þó eftir að fara fram og gera má ráð fyrir að um 60-80 m.kr. séu útistandandi.

